

WORKSHOP 2: NATUURBEHEER EN AGRARISCHE PRAKTIJK VERENIGD

Platformbijeenkomst Vitaal Platteland
Zuidwestelijke Delta

Proeftuin van Pallandtpolder

- De totstandkoming
- Het plan en onze doelen
- Strokenteelt
- Natuur-inclusieve landbouw
- Kringlooplandbouw
- Onderwijs
- Monitoring en onderzoek
- Partners

Huibert Groeneveld

Martijn Groenendijk

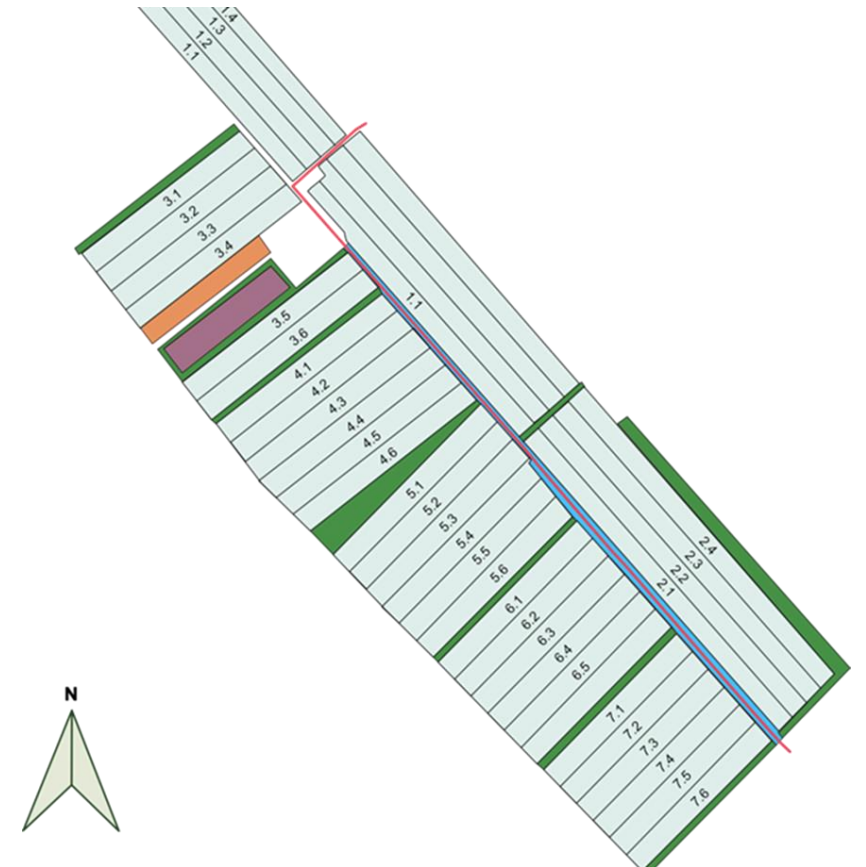
Remco Wesdorp

De totstandkoming

- Pachtinschrijving Proeftuin Van Pallandtpolder Middelharnis 21 juli
- Gemeente Goeree-Overflakkee wil duurzame innovatieve landbouw stimuleren
- 13 ingezonden plannen
- Gunning en uitvoering 1 januari 2021
- <https://proeftuinpallandt.nl/>

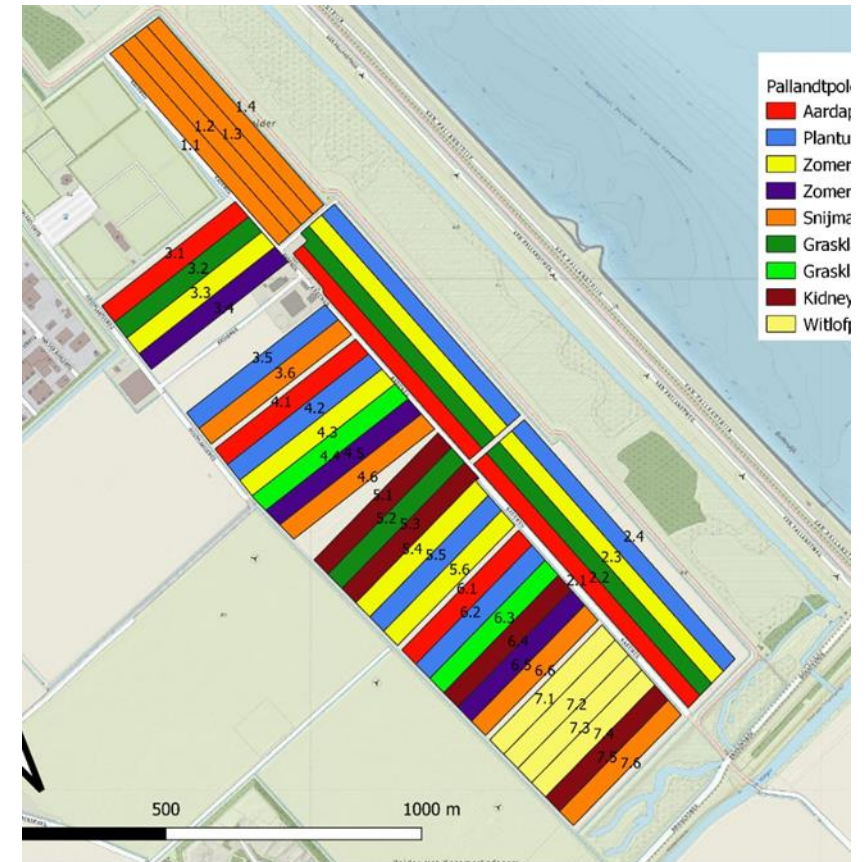
Ons plan en onze doelen

- Biodiversiteit verhogen & toepassen van strokenteelt.
- Kringloop sluiten tussen akkerbouw en veehouderij. Maar ook waar mogelijk op andere manieren.
- Kunstmest en gewasbescherming reduceren.
- Dicht bij de huidige praktijk → uitvoering met huidige mechanisatie.
- Omgeving betrekken → social media, informatievoorziening, recreatieve verbinding etc..
- Samenwerking met het onderwijs.

Strokenteelt

- Strokenteelt: Het creëren van meer gewasovergangen zou een stimulerende rol moeten kunnen spelen in het verhogen van de biodiversiteit.
- Om die reden experimenteren wij met strokenteelt met gewasstroken van 30 tot 39 meter breed, wat beter past bij een gangbaar landbouwsysteem.
- Basis voor een breder biodiversiteitsherstel dan alleen de functionele agrobiodiversiteit, door meer mogelijkheden te geven voor akkervogelpopulaties zoals patrijzen of veldleeuweriken om zich te herstellen.

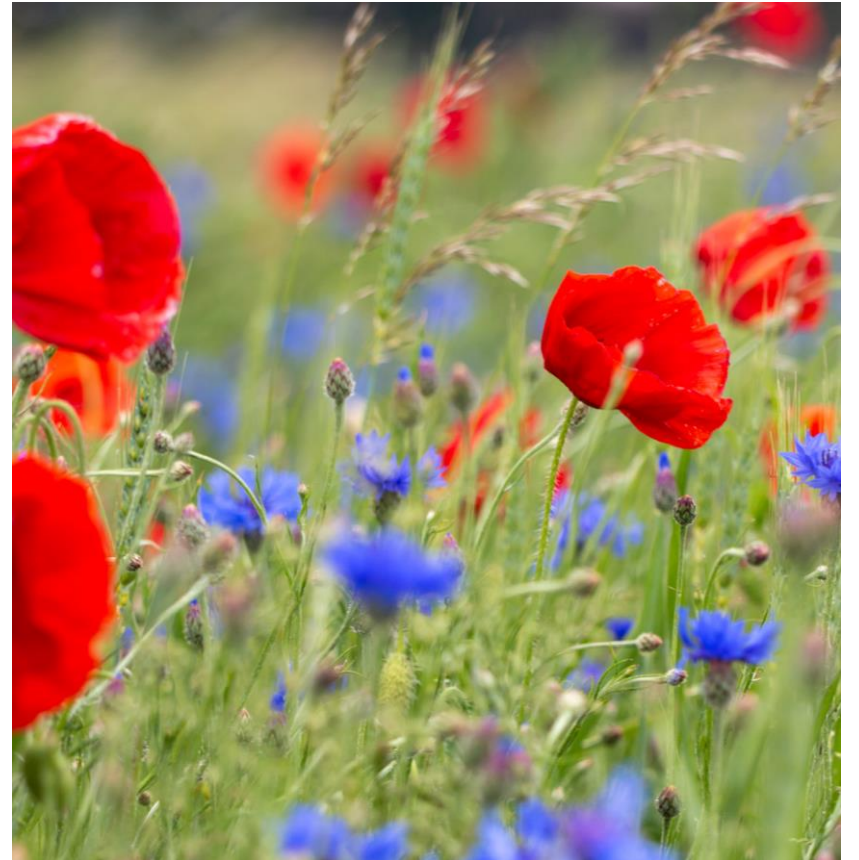
Kringlooplandbouw

- Kringloop sluiten door afvalstromen van de akkerbouw, die niet geschikt zijn voor consumptie, te benutten op het melkveebedrijf. Daartegenover staat dat de geproduceerde mest van het vee kan dienen als voedingsstof voor de gewassen die we telen.
- Voedergewassen zoals veldbonen en grasklaver zijn een positieve aanvulling binnen de gehele vruchtwisseling.
- Eiwitrijke gewassen van eigen bodem → 'eitwittransitie'
- Bokashi pilot in samenwerking met het Waterschap

Natuur-inclusieve landbouw

- Door slootkanten te verschrallen kan de vegetatie in deze kanten al een stuk diverser worden en daarmee onder andere bloemrijker.
- Ecologische werking van deze slootkanten nog verder versterken door bloemrijke grasranden binnen het gebied.
- Flora-akker voor herstel van bedreigde akkerflora. Op deze akkers bieden wij ruimte voor ernstig bedreigde akkerflora als stoppelleeuwenbekjes, wilde ridderspoor en spiegelklokjes.
- Vroeg gezaaide groenbemesters, in combinatie met een wintervoedsel, die een rol zouden kunnen spelen als wintervoedsel voor overwinterende akkervogels.
- Patrijzenakker, keverbank en kruidenrijke hooilanden.
- In totaal ruim 10% van de gehele polder.

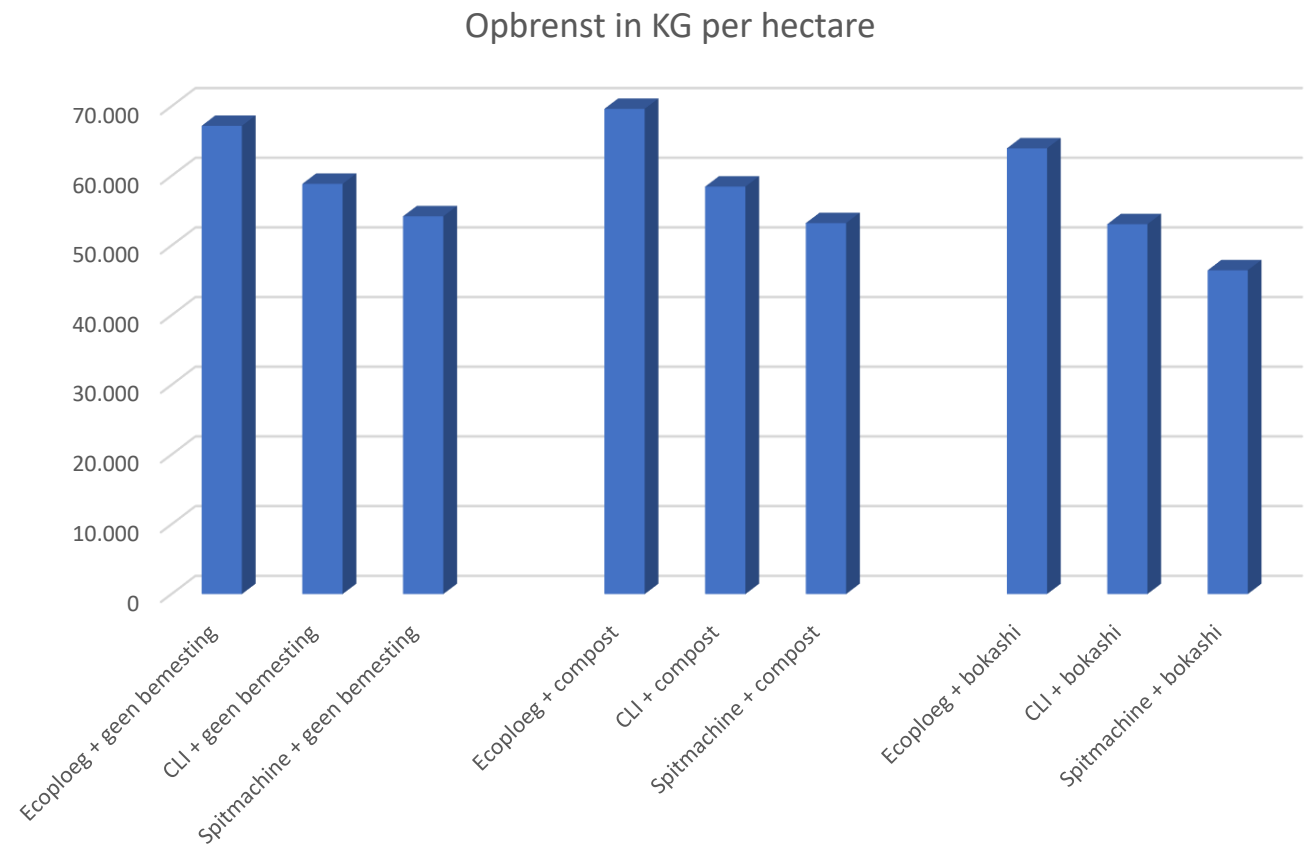

Samenwerking met het onderwijs

- MBO Lentiz – Beroepscampus Sommelsdijk
 - Drie verschillende proefvelden
- RGO Middelharnis → NLT module
- HAS Den Bosch & Dronten → Opdrachten en afstudeeronderzoeken
- WUR → Afstudeeronderzoeken
- Leren met én van elkaar!
- Voorbeeld: ‘uienproef’

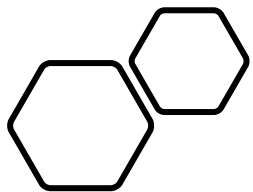
Uitkomst uienproef

Monitoring en onderzoek

- Monitoring in het veld
 - Bodemkwaliteit
 - Flora-ontwikkeling
 - Insecten aantallen en diversiteit
 - Broedvogelonderzoek volgens methode BMP
- Kritische Prestatie Indicatoren
- Impact op landelijke doelen: stikstof, bodem, biodiversiteit
- Nulmeting in 2021 voor het vaststellen van de invloed van het nieuwe beheer
- “In 2021 16 soorten broedvogels vastgesteld en in 2022 26 soorten. Er is ten opzichte van de nulmeting in 2021 zowel een toename in het aantal soorten vastgesteld als een toename van het aantal territoria (Majoor 2021).”

Soort	Rode Lijst	Aantal territoria 2021	Aantal territoria 2022
Knobbelzwaan		1	0
Bergeend		0	1
Slobeend	Kwetsbaar	1	0
Krakeend		0	1
Wilde Eend		3	6
Kuifeend		1	2
Fazant		0	6
Patrijs	Kwetsbaar	0	1
Waterhoen		1	0
Meerkoet		2	4
Scholekster		3	5
Kievit		4	4
Ekster		0	1
Zwarte Kraai		1	0
Pimpelmees		0	1
Koolmees		0	3
Veldleeuwerik	Gevoelig	0	1
Tijftjaf		1	2
Zwartkop		0	1
Kleine Karekiet		5	18
Rietzanger		0	1
Grasmus		1	0
Merel		1	2
Zanglijster		0	1
Heggenmus		0	1
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0	6
Witte Kwikstaart		2	1
Graspieper	Gevoelig	2	5
Vink		0	1
Putter		0	2
Rietgors		1	3

Wie helpen ons hierbij?

- Louis Bolk Insituut
- Gemeente Goeree-Overflakkee
- Van Iperen
- CZAV
- NLGO
- SOVON
- RGO Middelharnis en MBO Lentiz
- Apps for Agri

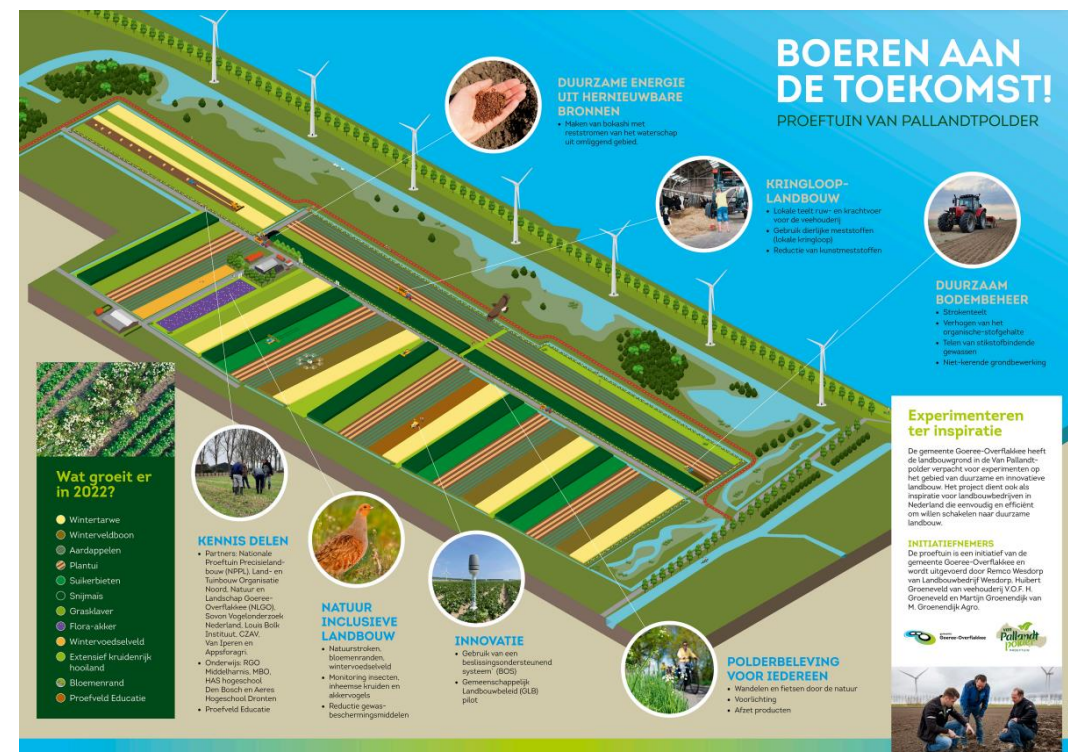
‘Hoe ziet het verdienmodel van duurzame landbouw eruit?’

- % Grond uit productie
- Extra input:
 - Onderhoud natuur
 - Intensieve monitoring
 - Hoger teeltrisico

In gesprek na de workshop van Boerenverstand

Vragen?

Van start: Belonen voor duurzame prestaties in de Zuidwestelijke delta.

Drie provincies werken samen aan het stimuleren van een duurzame landbouw en een vruchtbare delta.

Bart Housmans, IBP bijeenkomst 25 november

Wat is duurzaam?

Regeneratief?

Natuurinclusief?

Kringlooplandbouw?

Biologisch, EKO gecertificeerd?

Klimaatneutraal?

Emissie-arm?

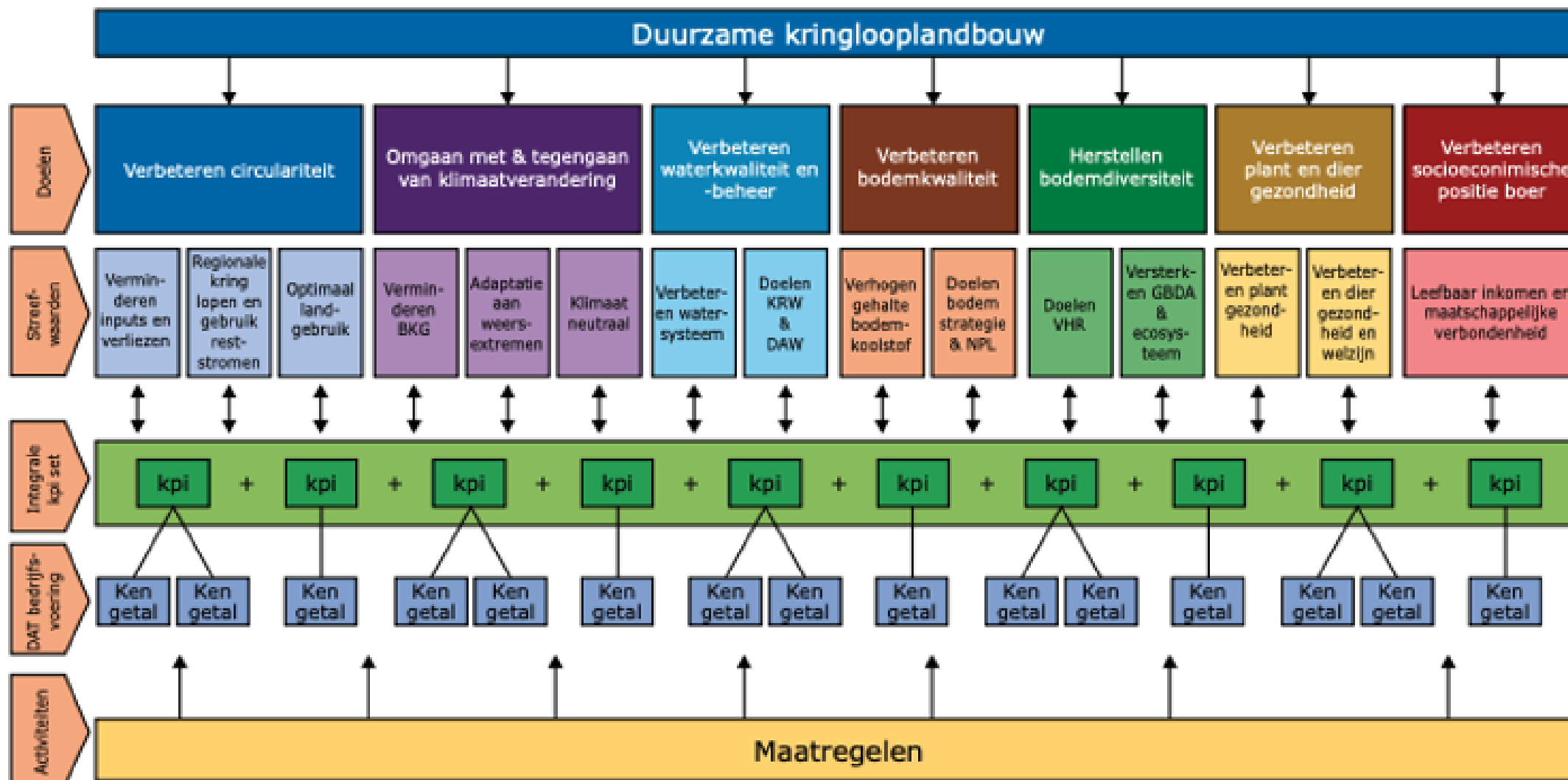
100% Pure graze?

3 sterren beter leven?

Streekproduct?

Wat zijn de opgaven?

KPI's voor kringlooplandbouw

Onderwijs &
Opleidingen

Onderzoek &
Resultaten

Waardecreatie &
Samenwerking

Zoeken

Home ▾

Onderzoek & Resultaten ▾

Onderzoeksprojecten LNV ▾

Expertisegebieden ▾

KPI's kringlooplandbouw ▸

KPI's kringlooplandbouw

Projectleider
dr.ir. AM (Anne) van Doorn

Contactformulier

Project

KPI's kringlooplandbouw

Goed bezig met kringlooplandbouw? Met Kritische Prestatie-indicatoren (KPI) is dat meetbaar. Dit project ontwikkelt en test een basisset van

Projectinformatie

Add_KPI's kringlooplandbouw

Projectcode: BO-43-104-014

Status: Lopend

Start project: 1-jan-2020

Einde project: 31-dec-2023

Financier / Opdrachtgever: Ministerie
LNV

Partners: [Wageningen University &](#)

Het stapelt al in Drenthe

<u>Onderwerp</u>	<u>Doelstelling/streefwaarden</u>	<u>Subsidiebedrag per jaar</u>
<u>Fosfaat</u>	<u>P2O5-bodemoverschot/ha voldoet aan < 0 kg/ha</u>	<u>€ 500,--</u>
<u>Stikstof</u>	<u>N-bodemoverschot/ha voldoet aan <125 kg/ha; of</u> <u>N-bodemoverschot/ha voldoet aan <75 kg/ha</u> <u>(veengrond)*; of</u>	<u>€ 500,--</u>
	<u>Reductie >25 kg/ha t.o.v. jaar ervoor</u>	
<u>Ammoniak</u>	<u>Kg NH3/ha voldoet aan <50 kg/ha; of</u> <u>Kg NH3/ha voldoet aan reductie >5 kg/ha t.o.v. jaar</u> <u>ervoor</u>	<u>€ 500,--</u>
<u>Klimaat</u>	<u>g CO2E/kg melk voldoet aan <1300 g/kg melk*; of</u> <u>g CO2E/kg melk voldoet aan reductie >100 g/kg melk</u>	<u>€ 500,--</u>
<u>Weidegang</u>	<u>Voldoet aan weidegang van minimaal 120</u> <u>dagen/minimaal 6 uur per dag</u>	<u>€ 500,--</u>
<u>Totaal</u>	<u>Maximaal subsidiebedrag per jaar</u>	<u>€ 2.500,--</u>

- Het effect van mineralisatie wordt niet meegenomen in uitstoot. De ingevoerde waarde voor stikstof en klimaat wordt met de emissiefactor per % veengrond verlaagd.

natuur en milieu
federatie

provincie Drenthe

Het werkt in Brabant

Brabantse boeren krijgen beloning voor

Indicatoren Brabantse biodiversiteitsmonitor melkveehouderij		
Indicatoren en doel	Score melkveehouder	Punten
% Blijvend grasland verhogen	≥80%	200
	≥70%	150
	≥60%	100
	≥50%	50
	≥40%	0
% Eiwit van eigen land verhogen	≥70%	200
	≥65%	150
	≥60%	100
	≥55%	50
	≥50%	0
N-bodemoverschot verlagen	≤60 kg N/ha	200
	≤90 kg N/ha	150
	≤120 kg N/ha	100
	≤160 kg N/ha	50
	≤200 kg N/ha	0
Broeikasgasemissie (g CO ₂ eq/kg melk) verlagen	≤1000 g/kg meetmelk	200
	≤1100 g/kg meetmelk	150
	≤1200 g/kg meetmelk	100
	≤1300 g/kg meetmelk	50
	≤1400 g/kg meetmelk	0
Ammoniakuitstoot (kg NH ₃ /ha) verlagen	≤45 kg NH ₃ /ha	200
	≤55 kg NH ₃ /ha	150

onen voor he
priching. Di

Brabantse biodiversiteitsmonitor melkveehouderij	Score melkveehouder	Beloning deelname innovatieproject per melkveehouder
Categorie 1	300 - 999	€1 per punt
Categorie 2	1000 - 1499	€1 per punt
Categorie 3	1500 - 1999	€1 per punt + € 2.000
Categorie 4	2000 - 2500	€1 per punt + € 2.500
2021	 punten	€
2022	 punten	€
2023	 punten	€
Totale score en beloning per deelnemende melkveehouder na drie jaar	 punten	€

- +
- Voorrang bij pachtgronden
- Rentekorting Rabo
- PlanetProof
- Uitzonderingspositie stalaanpassingen

Van start: Belonen voor duurzame prestaties in de Zuidwestelijke delta.

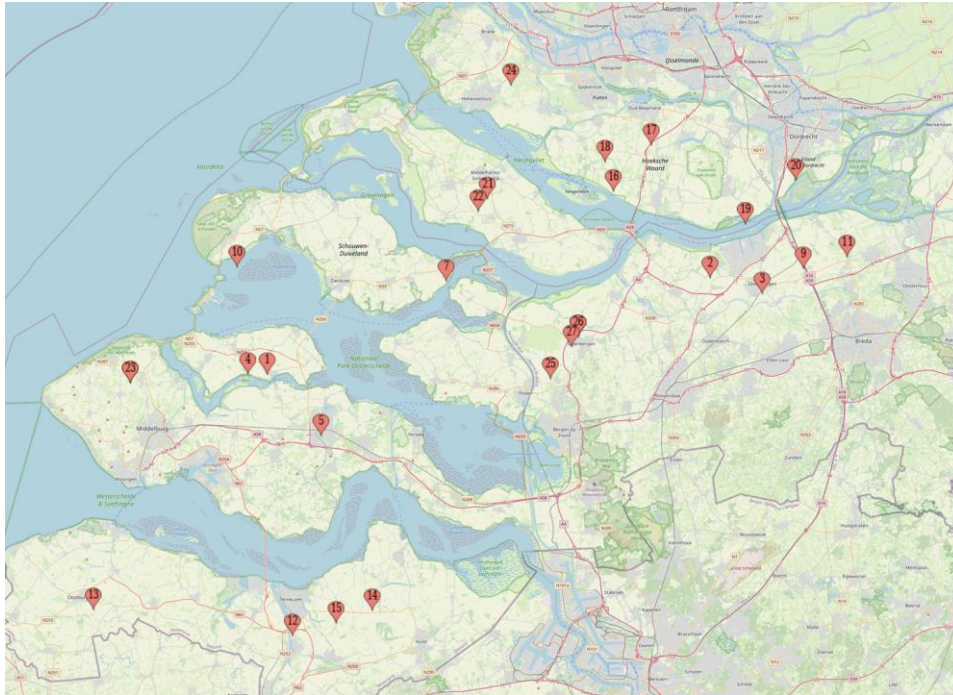
Drie provincies werken samen aan het stimuleren van een duurzame landbouw en een vruchtbare delta.

Doel: uitwerking systematiek voor belonen voor duurzame prestaties op basis van KPI's voor akkerbouw

Aan de slag in de Zuidwestelijke Delta

25 akkerbouwers, testen in de praktijk

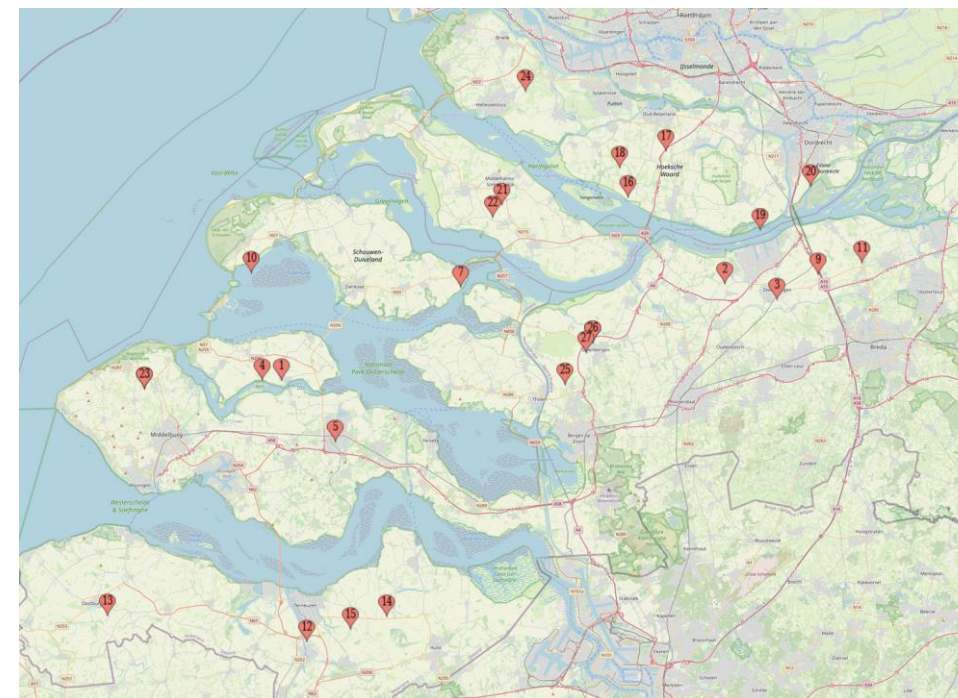
Klankbordgroep van gebiedspartijen

Startpunt: 0.2 lijst van de Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw

- % Rustgewassen in rotatie
- Organische stofbalans
- Stikstof(bodem)overschot
- Gewasbeschermingsmiddelen
- % Bodembedekking
- Carbon footprint
- % Natuur- en landschapsbeheer
- Gewasdiversiteit

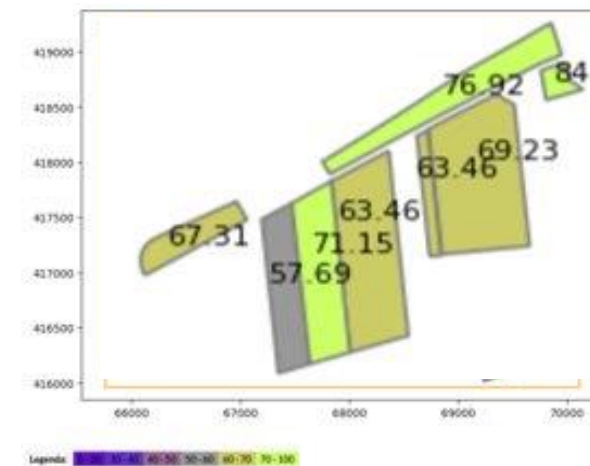
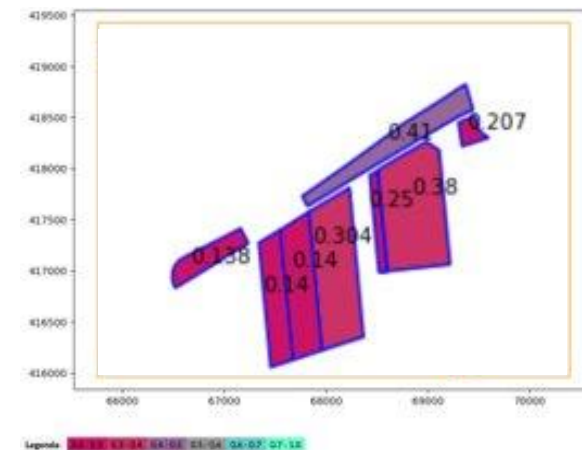
brancheorganisatie akkerbouw

Dataverzameling

- Betrouwbaar
- Gemakkelijk te verzamelen
- Uniform

KPI	Bron
% rustgewassen in rotatie	Gecombineerde opgave
Gewasdiversiteit	Gecombineerde opgave
% Bodembedekking	Gecombineerde opgave i.c.m. satelliet data
% Natuur- en landschapsbeheer	SCAN-ICT
Organische stofbalans	Bedrijfsmanagementsysteem + aanvullen
Stikstofoverschot	Bedrijfsmanagementsysteem + aanvullen
Gewasbeschermingsmiddelen	Bedrijfsmanagementsysteem + aanvullen
Carbon Footprint	Bedrijfsmanagementsysteem + aanvullen

Eerste KPI's in beeld

Bedrijf	Areaal	Aantal percelen	Perceels randen	Rotatie Ind.	Gewasdiversiteit	%-jaargroen	%-wintergroen
1	108,6	31	0,78	0,53	3559	0,78	38%
2	102,6	29	0,55	0,48	20626	0,59	17%
3	84,7	52	1,5	0,49	15170	0,71	39%
4	66,3	15	0,73	0,50	3312	0,49	21%
5	55,8	14	1,08	0,48	4797	0,64	21%
5	100,8	27	1,67	0,46	21989	0,71	31%
6	70,8	23	2,31	0,51	5313	0,7	42%
7	111,3	37	1,96	0,49	27056	0,74	45%
7	159	38	2,34	0,46	2546	0,58	14%
8	89,5	27	0,73	0,58	3695	0,67	7%
9	131	52	1,5	0,49	15170	0,71	15%
10	59,1	16	0,79	0,49	1448	0,73	36%
11	55,1	17	0,5	0,47	12408	0,63	16%
12	37,9	14	1,04	0,36	1269	0,46	16%
13	tbd	15	0,73	tbd	4797	Tbd	tbd
14	64,7	23	0,64	0,46	4638	0,67	25%
15	42,0	5	0,12	0,45	26	0,81	tbd
16	113,0	41	3,88	0,54	11421	0,71	12%

Goed, beter, best?

KPI	PallandtPolder	Streefwaarde BMA
% Rustgewassen	64	50
Gereduceerde grondbewerking	25	100
Organische stofbalans	809	1000
% Bodembedekking	60	90
Gewasdiversiteit	8	8
Ruimtelijke diversiteit	618	400
Landschaps- en natuurbeheer	12	10
N bedrijfsoverschot	49	50
Milieubelasting	753	875

Belonen voor prestaties

- Wie gaat belonen?
- Hoe gaan we belonen?
- Hoe kunnen we voldoende stimuleren?
- Belonen in ruimte in wet en regelgeving?

Fase 2: ingediend met volgende aanpak

- Project in 2 fasen: **fase 2a** waarin we een **verdiepingsslag** op de KPI's en databronnen maken en dit proces verfijnen en standaardiseren (met de huidige groep van **25+ akkerbouwers**) en **fase 2b** waarin we **opschalen** met deze aanpak naar een grotere groep akkerbouwers (± 100) en gaan proefbelonen.

Hoe ziet het verdienmodel van duurzame landbouw eruit?

Verduurzaming Pallandtpolder betekend:

- % Grond uit productie
- Extra input:
 - Onderhoud natuur
 - Intensieve monitoring
 - Hoger teeltrisico

Deelvragen:

- Kunnen we dezelfde gemeenschappelijke taal gaan spreken over duurzaamheid?
- Hoe gaan we de boer vergoeden voor de maatschappelijke diensten die hij/zij levert?
 - Wat zijn de maatschappelijke belangen?
 - Wat wil en kan de consument hierin betekenen?
 - Welke stakeholders moeten hier een rol in spelen?
- Belonen in ruimte in wet- en regelgeving? Minder inputs en emissies = minder regels?
- Hoe kan gebruik gemaakt worden van de KPI-aanpak in NPLG?

